

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Катедра української мови імені проф. Івана Ковалика

Затверджено
на засіданні кафедри української мови
імені проф. Івана Ковалика
філологічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31.08.2023 р.)
Завідувач кафедри З.О. Купчинська

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
“Антропонімний код українців”
*належить до циклу загальноуніверситетських дисциплін
(гуманітарного і соціально-економічного спрямування)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти*

Назва дисципліни	«Антропонімний код українців»
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет ім. Івана Франка м. Львів, вул. Університетська, 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра української мови імені професора Івана Ковалика
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	
Викладачі дисципліни	Сокіл-Клепар Наталія Василівна, кандидат філологічних наук, доцент.
Контактна інформація викладачів	nataliya.sokil-klepar@lnu.edu.ua https://philology.lnu.edu.ua/employee/sokil-natalija Головний корпус ЛНУ ім. Івана Франка, каб. 234 м. Львів, вул. Університетська, 1
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації відбуваються за попередньою домовленістю. Для погодження часу слід писати на електронну пошту викладача nataliya.sokil-klepar@lnu.edu.ua
Сторінка дисципліни	
Інформація про дисципліну	“Антропонімний код українців” є вибірковою дисципліною.
Коротка анотація дисципліни	“Антропонімний код українців” – важлива складова навчальної програми. Дисципліна ознайомлює студентів із антропонімами – фрагментом лексичної системи мови. Особові власні імена цікаві з погляду походження, становлення та функціонування в українськомовному просторі. Об’єкт досліджень – широкий спектр найменувань осіб. Навчальна дисципліна передбачає вироблення у студентів уявлення про антропоніми як невід’ємні елементи національної ідентичності.
Мета та цілі дисципліни	Мета курсу – допомогти студентам з’ясувати особливості власних назв у лексичному багатстві мови; простежити закономірності розвитку та функціонування антропонімів у мові й мовленні; зрозуміти роль антропонімів у гуманітарній та суспільній парадигмах; відтворити антропонімне багатство українського народу в контексті світового надбання. Завдання – ознайомити студентів із загальнотеоретичними та історичними питаннями української антропоніміки; проаналізувати основні види антропонімів та їхню реалізацію в повсякденні, продемонструвати впливи, яких зазнала українська антропонімна система в різні часові відтинки, виявити традиції та новації в іменуванні українців.
Література для вивчення дисципліни	Рекомендована література <i>Основна:</i> 1. Белей Л. Ім'я дитини в українській родині. Харків: Фоліо, 2011. 2. Герасимчук В.А., Нечипоренко А.Ф. Антропоніми: історія і сучасність: Навч. посіб. Кам’янець-Подільський: Абетка, 2002. 3. Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка: навчальний посібник. Київ, 2014.

4. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. К.: Наук. думка, 1990.
5. Нуждак Л. Український ономастикон посттоталітарної доби у світлі еколінгвістики. Ужгород, 2012.
6. Редько Ю. Сучасні українські прізвища. Київ, 1966.
7. Рульова Н. Прізвища як один з антропонімних класів. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2008.
8. Франко І. Причинки до української ономастики. *Науковий збірник, присв. проф. М. Грушевському*. Львів, 1906. С. 185–218.
9. Худаш М. Л. З історії української антропонімії. К., 1977.

Допоміжна:

10. Белей Л. Українські імена перед викликами ХХІ ст. *Дивослово*. 2011. №9. С. 40–45.
11. Божко І. С. Конотативні антропоніми та квазіантропоніми на позначення пересічного громадянина. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологія». Вип. 13(81). 2022. С. 12–16.
12. Кашталян О. М. Теоретичні проблеми дослідження словозміни прізвищ у сучасній українській літературній мові. *Наукові записки*. Вип. 73. Серія: Філол. науки (мовознавство): У 2 ч. Кіровоград, 2007. Ч. 1. С. 49–58.
13. Лісова Л. Теоретичні засади антропоніміки як галузі мовознавства. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. 2013. № 22 (271). С. 74–80.
14. Малаш О. В. Офіційна та неофіційна антропонімія українців: лінгвофілософські питання. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. N.11, 2022. С. 128–135.
15. Михальчук О. Інноваційні явища в сучасній українській антропонімії: проблеми і перспективи. *Міжнародна наукова конференція «Проблеми загального та порівняльно-історичного мовознавства» (на пошану пам'яті професора В. В. Лучика)*. К., 2020. С. 84–87.
16. Медвідь-Пахомова С. Про антропонімічну моду. *Записки з ономастики*. 1999. Вип. 2. Одеса: Астропринт, 1999. С. 3–8.
17. Поповський А. М. Дециця про українські прізвища: монографія Дніпро: Ліра, 2020.
18. Фаріон І. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці ХVІІІ – початку ХІХ ст. (з етимологічним словником). Львів: Літопис, 2001.

Інтернет-ресурси:

http://e-onomastics.blogspot.com/2018/04/blog-post_10.html
<http://karpenko.in.ua/>
https://icosweb.net/?fbclid=IwAR1IM3iN9fnk2wbGBKjr-Fd8lOer45Y2avIqxxdPqTV3BFnZrExM30Q_FaM
<https://onomajournal.org/archive/>
<https://www.yok.ukp/>
<https://ridni.org/karta/>

Тривалість курсу

Один семестр (6)

Обсяг курсу	Загальний обсяг – годин (16 годин лекційних, 16 годин практичних занять).
Очікувані результати навчання	<p>У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • основні ознаки й види антропонімів; • теоретичні засади вивчення антропонімів; • етапи становлення та розвитку української антропоніміки; • традиції іменування людей в українській культурі; • ідеологічні впливи на іменування українців; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати історію формування антропонімікону; • розрізняти види антропонімів; • здійснювати комплексний аналіз антропонімів; • визначати роль і місце антропонімів мовній картині світу українців.
Ключові слова	Антропоніміка, власна назва, андронім, патронім, прізвище, особове ім'я.
Формат курсу	Очний
Теми	* СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	
Пререквізити	Базові знання з сучасної української літературної мови, історії.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	На заняттях будуть застосовані традиційні й інноваційні методи викладання, а саме: пояснювально-ілюстративний, евристичний, репродуктивний, дослідницький. Заплановані створення проєкту, презентацій, онлайн-тестування та ін.
Необхідне обладнання	Проектор (за умови навчання в аудиторії), мобільний телефон, планшет або ноутбук
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються так:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні: 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30; • контрольні заміри (модулі): 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 20; • іспит (залік): 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів – 50. <p>Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність покликань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в роботі студента, незалежно від масштабів плагіату чи обману, є підставою для того, щоб викладач її не зарахував. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У</p>

	<p>будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Усю літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, надає викладач винятково в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студентів заохочують до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані за виконання відповідних видів робіт. При цьому обов'язково враховується присутність на занятті та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом та іншими мобільними пристроями під час занять з метою, не пов'язаною з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання (до екзамену чи на контрольні роботи)</p>	<p>Антропоніміка як наука про власні особові імена. Історія української антропоніміки. Теоретичні проблеми антропоніміки. Види антропонімів. Традиції іменування в українській культурі. Модні віяння в іменній системі українців. Походження прізвищ українців. Семантичні групи українських прізвищ. Словотвірні типи українських прізвищ. Еколінгвальний аспект антропонімної системи</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

СХЕМА КУРСУ

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) (лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
	МОДУЛЬ 1. Історико-теоретичні аспекти антропоніміки				
1 т. 2 год.	Антропоніміка як наука. Види антропонімів	лекція	Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка: навчальний посібник. Київ, 2014. Лісова Л. Теоретичні засади антропоніміки як галузі мовознавства. <i>Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки</i> . Серія: Філологічні науки. Мовознавство. 2013. № 22 (271). С. 74-80.		
2т. 2 год.	Антропоніміка як наука. Види антропонімів	практичне заняття	Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка: навчальний посібник. Київ, 2014. Лісова Л. Теоретичні засади антропоніміки як галузі мовознавства. <i>Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки</i> . Серія: Філологічні науки. Мовознавство		

3 т. 2 год.	Історія української антропоніміки	лекція	Герасимчук В.А., Нечипоренко А.Ф. Антропоніми: історія і сучасність: Навч.посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2002 Худаш М. Л. 3 історії української антропонімії. К., 1977.		
4 т. 2 год.	Історія української антропоніміки	практичне заняття	Герасимчук В.А., Нечипоренко А.Ф. Антропоніми: історія і сучасність: Навч.посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2002 Худаш М. Л. 3 історії української антропонімії. К., 1977.		
5 т. 2 год.	Антропонімна формула українця: основні компоненти	лекція	Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка: навчальний посібник. Київ, 2014. Герасимчук В.А., Нечипоренко А.Ф. Антропоніми: історія і сучасність: Навч.посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2002		
6 т. 2 год.	Антропонімна формула українця: основні компоненти	практичне заняття	Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка: навчальний посібник. Київ, 2014. Герасимчук В.А., Нечипоренко А.Ф. Антропоніми: історія і сучасність: Навч.посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2002		
	МОДУЛЬ 2. Особові власні імена				

7 т. 2 год.	Походження та розвиток іменника українців	лекція	<p>Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка: навчальний посібник. Київ, 2014.</p> <p>Белей Л. Українські імена перед викликами ХХІ ст. <i>Дивослово</i>. 2011. № 9. С. 40–45.</p> <p>Герасимчук В.А., Нечипоренко А.Ф. Антропоніми: історія і сучасність: Навч.посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2002.</p> <p>Медвідь С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах. Ужгород, 1999.</p>		
8 т. 2 год.	Походження та розвиток іменника українців	практичне заняття	<p>Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка: навчальний посібник. Київ, 2014.</p> <p>Белей Л. Українські імена перед викликами ХХІ ст. <i>Дивослово</i>. 2011. № 9. С. 40–45.</p> <p>Герасимчук В.А., Нечипоренко А.Ф. Антропоніми: історія і сучасність: Навч.посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2002.</p> <p>Медвідь С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах. Ужгород, 1999.</p>		

9 т. 2 год.	Традиції іменування українців та мода на імена	лекція	<p>Белей Л. Ім'я дитини в українській родині. Харків: Фоліо, 2011.</p> <p>Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка: навчальний посібник. Київ, 2014.</p> <p>Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. К.: Наук. думка, 1990.</p> <p>Михальчук О. Інноваційні явища в сучасній українській антропонімії: проблеми і перспективи. <i>Міжнародна наукова конференція «Проблеми загального та порівняльно-історичного мовознавства» (на пошану пам'яті професора В. В. Лучика)</i>. К., 2020. С. 84–87.</p> <p>Медвідь-Пахомова С. Про антропонімічну моду. <i>Записки з ономастики</i>. 1999. Вип. 2. Одеса: Астропринт, 1999. С. 3–8.</p>		
10 т. 2 год.	Традиції іменування українців та мода на імена	практичне заняття	<p>Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка: навчальний посібник. Київ, 2014.</p> <p>Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. К.: Наук. думка, 1990.</p> <p>Михальчук О. Інноваційні явища в сучасній українській антропонімії: проблеми і перспективи. <i>Міжнародна наукова конференція «Проблеми загального та порівняльно-історичного мовознавства» (на пошану пам'яті професора В. В. Лучика)</i>. К., 2020. С.</p>		

			84–87. Медвідь-Пахомова С. Про антропонімічну моду. <i>Записки з ономастики</i> . 1999. Вип. 2. Одеса: Астропринт, 1999. С. 3–8.		
	МОДУЛЬ 3. Прізвищева система українців				
11 т. 2 год.	Поява та становлення прізвищ. Історія питання	лекція	Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка: навчальний посібник. Київ, 2014. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. К.: Наук. думка, 1990. Рульова Н. Прізвища як один з антропонімічних класів. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2008.		
12 т. 2 год.	Поява та становлення прізвищ. Історія питання	практичне заняття	Кравченко Л. Українська ономастика: антропоніміка: навчальний посібник. Київ, 2014. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. К.: Наук. думка, 1990. Рульова Н. Прізвища як один з антропонімічних класів. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2008.		
13 т. 2 год.	Семантичні групи та словотворчі типи прізвищ	лекція	Поповський А. М. Дешифрація українських прізвищ: монографія Дніпро: Ліра, 2020. Редько Ю. Сучасні українські прізвища. Київ, 1966.		
14 т. 2 год.	Семантичні групи та словотворчі типи прізвищ	практичне заняття	Поповський А. М. Дешифрація українських прізвищ: монографія Дніпро: Ліра, 2020. Редько Ю. Сучасні українські прізвища. Київ, 1966.		
15 т.	Парадигматика імен та прізвищ. Еколінгвальна	лекція	Кашталян О. М. Теоретичні проблеми		

2 год.	потреба антропонімної системи		дослідження словозміни прізвищ у сучасній українській літературній мові. <i>Наукові записки</i> . Вип. 73. Серія: Філол. науки (мовознавство): У 2 ч. Кіровоград, 2007. Ч. 1. С. 49–58. Михальчук О. Українське прізвище як об'єкт лінгвоохоронних заходів. <i>Актуальні проблеми філології та перекладознавства</i> . Хмельницький, 2013.		
16 т. 2 год.	Парадигматика імен та прізвищ. Еколінгвальна потреба антропонімної системи	практичне заняття	Кашталян О. М. Теоретичні проблеми дослідження словозміни прізвищ у сучасній українській літературній мові. <i>Наукові записки</i> . Вип. 73. Серія: Філол. науки (мовознавство): У 2 ч. Кіровоград, 2007. Ч. 1. С. 49–58. Михальчук О. Українське прізвище як об'єкт лінгвоохоронних заходів. <i>Актуальні проблеми філології та перекладознавства</i> . Хмельницький, 2013.		